

Delavska Pravica

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.—, ~ Cena: za 1 mesec Din 5.—, za četrt leta Din 15.—, za pol leta Din 30.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Delavska zbornica, Miklošičeva cesta 21, I. nad. Telefon 2265. — Stev. čekovnega računa 14.900

Močna vera

V času največje preizkušnje, ki jo doživlja dandanes delavstvo, je predpogoj za uspešno borbo močna vera v zmago pravice. Ta močna vera mora delavstvo stalno spremljati v vsakdanji težki borbi, preko vseh zaprek in težav. V dno duše mora biti delavstvo prepričano v svojo zmago, sicer lahko klone na sredi pota. Če se to zgodi, je bilo vse delo v preteklosti zaman in znova mora nastopiti delavstvo novo pot borbe.

Za nas krščanske socialiste, je ta močna vera globoko vsidrana v naši krščanski veri sami. Vsak dan jo izpovedujemo s tem, ko priznavamo Boga Očeta kot Stvarnika. V tej izpovedi korenini tudi naša borba. Bog je ustvaril vse ljudi, tako tudi delavca, po svoji lastni podobi, da delajo v obdelovanju vsem ljudem, tako tudi delavcu. In kako se dandanes godi delavcu? Kdo mu je odvzel vse te dobrine, ki so tudi njemu namenjene? Ali mar ne človek, oziroma njegova sebičnost in kapitalistična nenasitnost? Kaj so zakrivili danes milijoni in milijoni delavcev, da morajo stradati in trpeti pomanjkanje najpotrebnejših življenjskih potrebščin? Kaj so zakrivili celo njihovi nedolžni otroci, ki so komaj zagledali beli dan?

Za odpravo teh krivic je delavstvo dolžno, da se bori. Ta borba je delavstvu naravnost vsiljena, če hoče, da si ohrani življenje. Krščanskemu socialistu pa ni ta borba zgolj borba za vsakdanje potrebe, ampak borba za človeško dostojanstvo.

Zato ni krščansko delavstvo tu, da slabi delavsko borbo za pravico, da razkrajja delavske sindikate, ampak njegova naloga je, da borbo in delavske strokovne organizacije jača in krepi, da to borbo poplemeniti in posvečuje. Krščansko socialistično delavstvo je dolžno, da vsako borbo za pravico z vso močjo podpre in vse svoje sile zastavi za zmago pravice.

Predpogoj za to veliko delo pa je najprvo njegova lastna strokovna organizacija. Le v tej močni lastni strokovni grupaciji lahko uspešno deluje najprvo v svojem delokrogu in potem te svoje lastne organizacije tudi za splošne delavske koristi s tovariši sorodnih delavskih sindikatov.

Edino ta pot udejstvovanja kršč. soc. delavstva je prava in le po tej mora hoditi, če hoče svojo dolžnost vršiti v polni meri. Ta pot je pa silno težka in zahteva marsikdaj za povprečnega človeka nerazumljivih žrtev. Koliko je različnih vplivov, ki hočejo kršč. soc. delavsko gibanje speljati na stranpota! Brez zunanjih vplivov ima delavec že v sebi dovolj lastnih pomislov, bodisi vprašanje članarine bodisi neuspehov v borbi, preganjanju v obratu itd. Poleg teh borb, katere običajno bije vsak delavec sam v sebi, pridejo zunanji vplivi. Sviri

se delavce, da to delo ni krščansko, ni katoliško, da je materijalistično, da celo brezversko itd. Neprestano se neti v njem nezaupanje do strokovne organizacije, nudijo se mu različne nove delavske grupacije, bodisi podpornega bodisi zgolj družabnega značaja. In to vse samo za to, da se ga odvrta od prave in dosledne delavske smeri. Dasi se lahko vsi tako zvani pridobitni krogi svobodno organizirajo in si nihče niti črhiniti ne upa proti katoliškemu tovarnarju, zakaj je organiziran skupaj s framasoni in materijalisti, pa naj bi bili delavci razbiti v brezposelne drobce. Delavstvo mora nujno spoznati, da je to njemu samemu v strašno škodo, in energično zavrniti vsakogar, ki bi se mu približal s kakimi podobnimi pomisliki.

Da bomo pa lahko kljubovali vsem tem in še drugim kvarnim vplivom, nam je treba močne

vere v svojo lastno zmago. Le-ta pa bo dosežena po težki borbi v delavski organizaciji. Če imamo močno vero v svojo lastno zmago, moramo imeti močno vero v svojo delavsko borbo in v strokovno organizacijo, ki je sredstvo za dosego cilja. Vse sile moramo osredotočiti v svoji strokovni organizaciji. Nobena žrtev naj ne bo za strokovno organizacijo, za njeno moč in enotnost, premajhna. Tu se moramo uspešno boriti za človeško dostojanstvo in za čast in važnost dela. Prepojeni z močno vero v svojem srcu bomo šli mirno preko vseh težav in bomo ustvarjali novo bodočnost, ki bo za delavstvo lepša kot je sedanost, katero so nam skovali žalibog drugi brez našega zadostnega sodelovanja.

Zato pa z močno vero v srcu korakajmo z dvignjeno glavo samozavestno pravici nasproti!

Kje je inspekcija dela res potrebna reforme

V zadnji številki »Delavske Pravice« smo ugotovili, kako malo vrši inspekcija dela dolžnosti, ki jih ji nalaga zakon. Ugotovili smo, da je od 100 obratov pregledanih komaj 6 in to samo enkrat na leto. Če se bodo podjetja pregledovala po dosedanjem načinu potem niti v dvajsetih letih ne bodo vsa pregledana. Še danes po 12 letih zakona o inspekciji dela je nešteto podjetij, ki še enkrat niso bila pregledana. V obratih, ki so bili pregledani, se je našlo v letu 1932. 2800 nedostatkov in to le v šestih odstotkih vseh obratov. Če bi bili pregledani vsi obrati, bi se ugotovilo nad 30.000 nedostatkov. Posledice nedostatkov v obratih so številne nezgode delavstva. Samo v letu 1932. je bilo 1670 nezdod, v letu 1931. pa še 2151. Tem nezdodam pa je treba prišteti še tisoče delavstva, kateremu se vsak dan ogroža zdravje v obratih vsled tehničnih in higijenskih nedostatkov. Ugotovljeno je, da pretežni del tuberkuloze izriva ravno iz obratov. Ne samo iz socialnih, marveč narodnih in tudi gospodarskih ozirov je treba voditi v podjetjih najstrožjo kontrolo. Imamo podjetja, ki razpolagajo z visokimi rezervnimi in investicijskimi fondy, ki bi brez težkoč ustrezali higijenskim predpisom in zdravstveni zaščiti delavstva. Kljub temu pa n. pr. delavnica služi obenem za obednico in garderobo delavstvu. Dogajalo se je in se morda še dogaja, da so delavnice služile celo za spalnice obrtnih vajencev.

Podjetja, ki po mnenju gospoda Rebeka v teh težkih časih ne morejo zadostiti higijenskim in varstvenim predpisom, naj se jih ustavi. Velik del ravno teh podjetij je nastal zgolj iz špekulativnih in profitarjskih nagibov neklih koristolovcev, ki hlastajo le za čim večjim profitom, ne meneč se za življenjsko in zdravstveno zaščito delavstva. Taka podjetja so itak pogubonosna za narod, državo in gospodarstvo.

Poglejmo nekoliko kazni, ki jih odreja inspekcija dela podjetjem radi prestopkov zakonitih predpisov. Od leta 1920. do konca leta 1932. je inspekcija dela ugotovila v podjetjih 30.500 nedostatkov. V tem niso vštetih prestopki zakona o zaščiti delavstva. Inspekcija dela je v navedenem času odredila samo 1856 kazni. Kaj je to v primeri z ugotovljenimi nedostatkami in kršitvami zakonitih predpisov? Pripomniti pa je treba, da se te kazni nanašajo po veliki večini le na kršitve zakona o zaščiti delavcev, in so si te kazni delodajalci svojevoljno nakopali v glavnem s tem, da so delavstvu odredili protizakonit delovni čas, kakor delo ponoči in ob nedeljah. Uvajali so v svoja podjetja inozemce brez tozadevnih dovoljenj itd. Ugotovili smo, da ni bila niti ena kazen izrečena za nedostatke, ki bi jih delodajalci zbog pomanjkanja denarnih sredstev ne bi mogli odpraviti. Ugotovljeno je tudi, da do danes ni bila vplačana nobena kazen, ki bi presegala višino 200 Din. Dobro so nam znani mnogi primeri, ko je nadzorna oblast za težke prestopke naložila delodajalcem kazni, katere pa niso bile nikdar plačane. Znano nam je tudi, da tisti inspektorji dela, kakor tudi nadzorna osebje, ki je malo strože gledalo na predpise zakona, ni bilo dolgo pri inspekciji dela. Delodajalci so znali preskrbeti za njihovo odstranitev.

Naša trditev, da Inspekcija dela, taka kot bi morala biti, sploh ni, je že s tem dokazana. Gospodje delodajalci pa bi še to, kar je, radi odpravili, ker hočejo ostati popolnoma nemoteni gospodarji, in iz delavstva ustvariti socialno brezpravne sužnje. Imamo sicer častne izjeme tudi med delodajalci. In prav te izjeme so nam dokaz, da je v vsakem podjetju dana možnost, da se zadosti varnosti življenja in zdravju delavstva. Še več, da mu omogoči človeka pri-

Poročila z delavskih bojišč

Viničari

Naše postojanke v Slovenskih goricah.

Sv. Ana v Slov. gor. Strokovna skupina viničarjev pri Sv. Ani v Slov. goricah je v nedeljo 7. maja imela svoj šestredni občni zbor. Udeležba viničarjev je bila zelo številna. Predsednik skupine tov. Štajnar Franc je zborovanje otvoril in vodil. Poročilo tajnika in blagajnika je podal tov. Tirš Peter. Zvezo je zastopal tajnik P. Rozman, kateri je v svojem govoru naglašal veliko važnost strokovne organizacije. Vsak od nas tako rad poudarja, češ »za viničarja se nihče ne zmeni, nihče nam ne pomaga, zato pa si pomagajmo sami«. Ako nimamo nikomur drugemu zaupati, pa imejmo zato večje zaupanje v sebe, v svojo in predvsem v medsebojno združeno moč — v strokovno organizacijo. Pri volitvah so bili izvoljeni v odbor tovariši: Štajnar Franc, Kager Simon, Tirš Peter, Pomberg Miha, Zvajkar Karol; za namestnike: Tribul Lojze, Krajnc Martin, Bauman Jože; v nadzorstvo pa Kebrič Rudolf, Repolusk Franc in Brückl Franc. Navzočih je bilo tudi nekaj kmetov vinogradnikov. Posebnost tega občnega zbora je bila poravnava med vinogradnikom g. Gajslarjem in njegovo viničarko tov. Brückl Ano, ki se je izvršila pri slučajnostih. Vinogradnik g. Gajslar je pred vsemi izplačal viničarki dolgujočih 33 težakov in se je zavezal, da ji vrne vsa deputatno zemljo. V viničariji pa lahko ostane do jeseni. Tako je po postavi in če obvladuje zdrav razum; zato je vedno boljša kratka sprava, kot pa dolga pravda. V tem primeru je to bil brezdvomno uspeh naše organizacije, zato so se viničariji po končanem zborovanju razšli na svoje domove s še večjim občutkom, da samo močna organizacija more biti naša zaščitnica in rešiteljica.

Rudarji

Huda jama. V nedeljo 7. maja je umrl 34 let stari šipek Martin iz Slivnega pri Laškem. Bil je rudar ter si je nakopal bolezen. Bolehal je nad eno leto, večino tega časa je bil v postelji. — V nedeljo 7. maja smo imeli sestanek skupine v Laškem.

Lesno delavstvo

Cešnjica. V nedeljo, dne 30. aprila 1933. se je pri tov. Polajnarju v Cešnjici vršil redni letni občni zbor »Strokovne skupine lesnega delavstva«. Občnega zbora so se udeležili člani v lepem številu. Po podanih poročilih odbornikov je zastopnik centrale iz Ljubljane poročal o delovanju centrale ter orisal položaj delavstva v sedanji gospodarski krizi. Iz njegovega poročila je bilo razvidno, da je za delavstvo edini izhod v skupnosti v organizaciji. Pa ne samo številna skupnost, temveč skupnost duha, volje, požrtvovalnosti in medsebojne ljubezni mora vladati v delavski strokovni organizaciji. Kako malo je delavstvo prežeto te skupnosti, so pokazala žalostna poročila posameznih delavcev na tem občnem zboru. V mnogih primerih nastopa delavec proti delavcu in vse to zgolj radi egoizma in sebičnosti. Občni zbor je ugo-

merno eksistenco. Taka podjetja so tudi vedno najboljše uspevala.

Gospod Rebek naj bo kar lepo zadovoljen, da je socialno zaščitna zakonodaja do malega ostala kar samo na papirju. Več svobode kot jo imajo naši delodajalci danes, ne bodo dosegli, tudi če se odpravi še ta papirnata zaščita. Edino delovni čas bi utegnili podaljšati na 12 in 14 ur dnevno. Ker je pa vse splošno pomanjkanje dela, in vedno šibkejša kupna moč v širokih plasteh naroda, bo tudi to odpadlo.

Nismo sovražniki podjetij in delodajalcev, nasprotno vedno želimo, da bi gospodarstvo čimbolj uspevalo in napredovalo in da bi to gospodarstvo ne bilo samo v korist pomoznikom marveč splošnosti, to je narodu in državi. Izpodbijati socialno zaščitno zakonodajo, se pravi ustvarjati nered in sovraštvo, kar ni v interesu narodnega blagostanja. To naj si zapomni tudi gospod Rebek.

tovil, da se v selški dolini, zlasti v okolici Sele, Železnikov in Sorice nahaja preko 100 delavskih družin v skrajno težkem položaju. Po večini so to družine lesnih delavcev, ki so vsled pomanjkanja dela v državnih gozdovih že po več mesecev in celo preko leta brezposelni. Za omiljenje neznoznega položaja teh družin se s strani pristojnih županstev stori zelo malo. Dela v državnih gozdovih pa se oddajajo po licitaciji najnižjemu ponudniku. Ta dela pridejo največkrat v roke ljudem, ki niso poklicni delavci. S tem je dana možnost špekulacij na račun brezposelnega in stradajočega delavstva. Spričo tega je občni zbor sklenil, da se v bližnji bodočnosti vrši zborovanje vsega lesnega delavstva selške doline, ki bo vzel v pretres celotni položaj in sklepal o ukrepih za zboljšanje obupnega položaja lesnega delavstva. Pri volitvah novega odbora so bili, soglasno izvoljeni sledeči v odbor: Čufar Anton iz Češnjice, Oblak Matevž iz Železnikov, Megušar Alojzij, Polajnar Franc in Talar Alojzij vsi iz Češnjice.

Novi odbor si je nadel za svojo prvo nalogo, da združi vse lesne delavce v enotno organizacijo, ker le s tem bo dana možnost za zboljšanje položaja.

Kemični delavci

Moste. Radi tehničnih zaprek se za nedeljo, dne 7. maja 1933. sklicani sestanek ni mogel vršiti. Sestanek pa se bo sigurno vršil prihodnjo nedeljo, 14. maja 1933. ob pol deseti uri dopoldne pri g. Oražmu v Mostah. Na tem sestanku se bodo obravnavale važne zadeve tičoče se interesov delavstva v tovarni. Pričakujemo, da se bodo sestanku odzvali prav vsi člani skupine.

Razno

Maribor. Kakor so poročali takozv. napredni časopisi, posebno ponedeljkovo »Jutro« od 8. t. m., se je vršila v Mariboru velika manifestacija delavcev podr. Narodne strokovne zveze v Mariboru. Kakor je iz poročila razvidno, je baje bilo na tem zborovanju nad 5000 narodnih delavcev. Kaj mislite? Ogromna udeležba! — Samo, da je po mnenju očitvidcev prišla v poročilo pomota. Pravilno bi se moralo glasiti število kakih tisoč oseb. Kako je prišlo do te udeležbe, pa naj javnost vpraša delavce delavnice drž. železnice. Tako vidite, kako je moč govoriti pridobiti zavodne mase k manifestacijam.

Kar se pa tiče sprejetih resolucij, glede zaposlitve tujih delavcev in nameščencev, pa se z njimi popolnoma strinjamo. Pač pa naj velja ta mera za vse tujce, tudi za one, ki so organizirani v Narodni strokovni zvezi, pa se premalo brigajo za pridobitev našega državljanstva.

Maribor. Težki časi, katere preživlja naše delavstvo, so že marsikaterega spravili v prezgodnji grob. V zadnjem času nas je zapustil naš dolgoletni član Ivan Vidmajer. Da je bil pokojni tudi med montažnim osebjem mestnega električnega podjetja kot sotovariš spoštovan, je pokazala udeležba tega osebja pri njegovem pogrebu. Od ekspoziture J. S. Z. sta se udeležila pogreba predsednik in tajnik, kakor tudi tajnik Viničarske zveze. Ohranjen bo v najlepšem spominu. Preostalem naše sožalje.

Delavsko združništvo

Nazarje. Preteklo nedeljo, dne 7. t. m., se je vršil v Nazarjih l. občni zbor delavskega konzumnega društva. Iz računskega poročila se vidi da je to samostojno delavsko konzumno društvo pričelo z resnim delom. Prometa je imelo nad dva milijona Din. Čisti dobiček znaša 6000 Din. Članov ima 168. Računski zaključek je bil soglasno sprejet. Vodstvo in nadzorstvo je ostalo staro po soglasnem sklepu. Občni zbor, na katerem je govoril o delavskem združništvu J. Gostinčar, in katerega je počastil z visokim osebnim obiskom in nagovorom prevzvišeni gospod nadškof dr. Jeglič, je bil zelo dobro obiskan. Razpoloženje članov-delavcev je izvrstno.

TOVARIŠI-ČLANI! Z vsakim 10. v mesecu zapade v plačilo članarina za tekoči mesec. Kdor je v zaostanku naj to poravnaj. Vseposod red, disciplina in točnost.

Novi pravilnik za bratovske skladnice

Kakor je bilo glede na težke finančne razmere pričakovati, se je tudi zgodilo. Novi pravilnik za bratovske skladnice je prinesel posebno v pogledu starostnega zavarovanja občutno poslabšanje. Sicer v teh razmerah drugega ni bilo pričakovati. Zavarovanje nima nikakih rezerv, vse so vzela vojna posojila in razvrednotenje denarja, stalne redukcije delavstva, na drugi strani pa vedno večje število upokojenec. Vse to so vzroki radi katerih gre zavarovanje naših rudarjev in kovinarjev v neizogibno katastrofo. Tudi novi pravilnik ni grajen na matematični podlagi. To se pravi: kljub temu, da so se dajatve znižale in povišali prispevki, ni prave sigurnosti, da bodo upokojeni prejeli to, kar novi pravilnik določa. Posebno v primeru, ako se bo rudarje še nadalje odpuščalo.

Novi pravilnik, ki je izšel v »Službenih Novinah« dne 6. maja 1933, kos 37. (v veljavi je že od 1. aprila 1933. Op. uredništva) prinaša te-le bistvene spremembe:

V drugem poglavju, kjer obravnava pravilnik ustroj in upravo bratovskih skladnic, je novo, da pride na vsakih prvih 100 članov deset delegatov (preje 20). Zastopstvo je ostalo tako, kot preje. Delavci kakor delodajalci imajo enako število glasov. Do predsedstva v upravnih odborih imajo še vedno pravico samo zastopniki delodajalcev. Delavci pa le do podpredsedstva. Novo je to, da se krajevnih skupščin lahko udeležujejo kot opazovalci delavci obratni zaupniki in predstavnik pristojne delavske in delodajalske zbornice. Prav tako se more udeležiti kot opazovalec glavne skupščine, predstavnik delavske in delodajalske zbornice. Pri § 18. je dostavljeno, da delodajalec članov upravnih in nadzorstvenih odborov ne smejo odpuščati ali preganjati zaradi pravilnega izvrševanja njihove dolžnosti po odredbah teh pravil. Odborovi člani izmed delavcev uživajo isto zaščito kakor zaupniki po zakonu o zaščiti delavcev.

Eno, kar je izredne važnosti je, (§ 19), da se vrše volitve delegatov za skupščine iz odborov članov po proporcionalnem volilnem sistemu. Način teh volitev bo predpisal minister za šume in rude s posebnim pravilnikom.

V področje krajevne skupščine bo v bodoče spadala tudi odločitev višine prispevka za bolniško blagajno (22. točka 5.). Glavna skupščina pa bo poleg ostalega v bodoče imela pravico sklepati tudi o izpremembah pravil za bratovsko skladnico (§ 24. točka 7.).

V 5. poglavju, kjer govori pravilnik o osnovnih odredbah v zavarovanju so izredne važnosti trije novi odstavki, ki dajejo možnost varovati pridobljene pravice in jih tudi obnoviti. Vsled važnosti jih prinašamo dobesedno.

§ 49. Pravice ohranjene glede bolezni.

Osebe, ki so bile najmanj 6 mesecev v enem letu neposredno pred prestankom ali prekinitvijo članstva zavarovane za bolezen, pa nimajo nikakršnega zasluzka, ostanejo še tri tedne po prestanku ali prekinitvi članstva zavarovane za bolezen in to za podpore, določene v § 63., 64., izvzemši denarne podpore in za pogrebno po § 63. točka 4. in § 64. točka 3. Če so bile zavarovane te osebe v dveh letih neposredno pred prestankom ali prekinitvijo članstva vsaj leto dni, se podaljša omenjeni rok na 6 tednov. Osebe, ki imajo tri leta vstevnega polnopravnega članstva, imajo pravico tudi do denarnih podpor iz § 63. in § 64. v gorenjem roku.

Pridobljeni čas članstva se ne razveljavlja s prekinitvijo članstva, kolikor je izvesten goj članstva za podpore iz bolniške blagajne.

§ 50. Pravice ohranjene glede onemoglosti, starosti in smrti.

Čas članstva, kakor tudi pričakovane pravice iz tega zavarovanja se ohranijo še šest mesecev po prekinitvi ali prestanku član-

Doma in po svetu

Kmetijski minister Demetrovič je podal ostavko. Na njegovo mesto je imenovan senator dr. Tanašič. Za ministra brez portfelja pa je imenovan dr. Andjelinovič.

Jugoslovanski poslanik v Rimu Milan Rakić je bil z ukazom Nj. Vel. kralja upokojen.

Na Poljskem so se vršile volitve predsednika. Z večino glasov je bil ponovno za dobo sedmih let izvoljen dr. Moscicki. Krščanski demokrati, narodna delavska stranka, socialisti in ukrajinska stranka pri volitvah novega predsednika niso sodelovale.

V Nemčiji se rudarji socialističnega sindikata v Posarju upirajo Hitlerjevemu »izenačenju«. Odločeni so v duhu resolucije, ki je bila sprejeta na zborovanju, nadaljevati delo kot neodvisna strokovna organizacija v duhu svobodnega udejstvovanja.

Katoliški centrum v Nemčiji se je uklonil in »izenačil« s Hitlerjevim programom. Ker Hitler zahteva, da vodijo stranko laiki, je prelat dr. Kaas odstopil kot predsednik centroma. Na njegovo mesto je bil izvoljen bivši kancler dr. Brüning.

Hitlerjevci v Nemčiji čistijo knjižnice. Vse knjige, ki niso pisane v pravem nemškem duhu, so v Berlinu odstranili iz knjižnic. Vseh knjig je nad

20.000. Knjige bodo sežgali na trgu pred opero. Prav bi bilo, ako bi sežgali šund in vse nemoralne knjige, ki jih je v nemški literaturi precej, toda sežgali bodo tudi vsa dela, ki so pisana v duhu pacifizma in skupnega sodelovanja z drugimi narodi.

Nov razorožitveni predlog so predložili Madžari. Vsaka država predlaga svoje predloge, kjer zahteva, naj se drugi razorože, sama pa seveda mora ohraniti oboroženo silo, ker le na ta način je zasiguran mir. Razorožitvena konferenca itak ne bo rodila nobenega rezultata. Nemčija odklanja vse predloge in ne samo zahteva, marveč že praktično izvaja tudi v pogledu oboroževanja z drugimi državami popolno »izenačenje«.

Balkanski pakt proti Mali zvezi snuje Italija. V tem paktu naj bi bile Italija, Albanija, Grčija, Turčija in Bolgarija. Za to zvezo pa se po mnenju Italije mora dobiti tudi Avstrijo in Madžarsko.

Razmere v Nemčiji in ravnanje Italije resno sili slovanske države k skupnemu in vzajemnemu sodelovanju. Kakor poročajo listi, bo v najkrajšem času Českoslovaška priznala Rusijo. Pogajanja za to se že vršijo. Da bi ponovno ne posegel vmes kak tretji in temu zopet ne sledil običajni demant!

† Franc Wieber

V nedeljo, 30. aprila 1933, je v Duisburgu (Nemčija) preminul predsednik krščanske strokovne zveze kovinarjev Franc Wieber. V praktično strokovnem delu je bil neumoren do zadnjega. Bil je vzor strokovnega voditelja. Kot mlad strugar je prišel v organizacijo in v njej vztrajal do konca. Ves čas je vsled svoje požrtvovalnosti in velike delavnosti užival neomajeno zaupanje kovinarskega delavstva. L. 1899. je v Duisburgu ustanovil krščansko zvezo kovinarjev Nemčije. Pozneje pa je navezal stike tudi na ostale države. Nad 2 decenija je stal v ospredju strokovnega pokreta kot predsednik in se boril za pravice delavstva.

Nam je to samo v dokaz, da morejo in tudi morajo voditi delavske strokovne organizacije voditelji, ki so izšli neposredno iz delavskih vrst.

Slava njegovemu spominu, kot borcu za pravice delovnega ljudstva!

stva osebam, ki so bile pred prekinitvijo ali prestatkom članstva najmanj tri leta zavarovane za onemoglost, starost in smrt. Čas članstva in pričakovane pravice se ohranijo razen tega tudi še v nastopnih primerih: 1. Osebam, ki so pozvane na vojaško dolžnost do dveh let po njih razrešitvi od vojaške dolžnosti. 2. Osebam, ki so bile zavarovane najmanj 6 mesecev, ali je članstvo prestalo zbog redukcije dela pri podjetju do 6 mesecev po redukciji in 3. Osebam, ki so bile zavarovane najmanj tri leta, ali je članstvo prestalo zbog redukcije dela do enega leta po redukciji.

Po rokih omenjenih v prednjih odstavkih morajo plačati dotične osebe letno priznalnino za ohranitev svojih pričakovanih pravic. Ta pristojbina znaša Din 20.— letno in se vplačuje v naprej. Vplačilo se mora opraviti najkasneje v treh mesecih po izteku dotičnega roka, dalje pa v letnih rokih od tega dne.

Ob težkem materialnem stanju sme glavni uprav. odbor bivšemu članu na njegovo prošnjo plačevanje odgoditi. Če se pristojbine za ohranitev pričakovanih pravic ne vplačujejo v navedenem roku in se obnovitev ni dovolila, te pravice zapadejo. Za čas prekinitve članstva se ne morejo plačevati prispevki v pokojninsko blagajno. Ohranjeni čas članstva je osnova za odmero pokojnin ob onemoglosti, starosti in smrti in se vračuni, če se začne pravica do podpore ali podaljšanje zavarovanja prej, nego je iztekel omenjeni rok, določen v tem paragrafu.

§ 51. Obnova izgubljenih pravic. Osebam, ki vstopijo iznova v članstvo se vstavejo prejšnji časi zavarovanja za onemoglost, starosti in smrt, če iznova dovrše eno leto članstva in če so imeli prej nad tri leta vstevnega polnopravnega članstva. (Konec prih.)

Vpliv brezposelnosti na državne dohodke

Zadnjič smo ugotovili, kako ogromne zneske je vsled redukcij utrpelo delavstvo na svojih zasluhkih. Ugotovitev se je nanašala samo na delavstvo, ki je zavarovano pri SUZORU. Rekli smo, da je v teku zadnjih dveh let padlo število zavarovanega delavstva pri SUZORU za ca 100.000 delavcev. Poleg teh pa cenimo, da je na področju naše države še najmanj 100.000 brezposelnih, ki so bili zavarovani pri drugih zavarovalnicah. Minimalno cenimo število brezposelnih pri nas na ca 200.000, sicer so Delavske zbornice ugotovile, da znaša število brezposelnih 300.000. Te številke bodo pa držale bolj za zimske mesece.

Učinki, ki jih prinaša brezdelje in brezposelnost pa ne ostajajo samo pri delavstvu, poznajo se prav povsod. Sicer pa je bilo to že šestokrat ugotovljeno. Danes hočemo osvetliti nekaj drugega. Vpliv brezposelnosti na direktne davke.

Delavstvo je na svoje zasluhke obdavčeno s tako zvanim »uslužbenskim davkom«. Vzemimo, da so ti brezposelni delavci, ki so izpadli iz zavarovanja pri SUZOR-u zaslužili dnevno samo po 26.32 Din, kar znaša povprečno zavarovana plača. Mesečni zaslužek enega delavca bi tedaj znašal 632 Din. Povprečni faktični zaslužki so seveda precej višji. Da dobimo sredino, bomo vzeli za podlago kot obdavčbo njihovih plač poročenega delavca z enim otrokom.

Z gornjim zaslužkom bi tedaj plačali na mesec uslužbenskega davka Din 4. To znači, da izgubi država mesečno minimalno vzeto na direktnih davkih 400.000 Din ali letno 4.800.000 Din, tedaj ca 5.000.000 Din. Ker pa trdimo, da imamo pri nas po poročilih raznih listov ca 200.000 brezposelnih je tedaj v zadnjih dveh letih izgubila država na svojih dohodkih 20 milijonov Din. Kakšna je izguba na indirektnih davkih, se da težko preценiti. Gotovo je, da bo šla tudi v težke milijone.

Ne vemo, kje in kako se bo potem dobil iz delavskih plač povešek na uslužbenki davek v znesku Din 10.000.000 za letošnji državni proračun.

Mnenja smo, da bi morala država že v interesu svojih dohodkov začeti s sistematičnim delom na pobijanju brezposelnosti. Izguba delovnih sil je le preogromna, in splošno gospodarski interesi narekujejo, da država posveti vprašanju brezposelnosti kar največ pažnje.

Brezpravna raja

Tu in tam se dogode stvari, ki prav žarko osvetlijo krivice, katere pod izgovorom gospodarske krize trpi naše delavstvo. Sicer taki dogodki niso osamljeni. Vedno jih je dovolj, toda osvetlijo se ne, ker se prizadeti bojijo vsake, še tako stvarne kritike. Saj je to docela razumljivo. Kritika, pa kaj to, ponižna intervencija bi jih stala službo, in danes je vendar tako težko za vsakdanji kruh. Ta molk sicer ni zdrav, niti vreden delavčevega ponosa. Ubija samozavest in ustvarja hlapčevstvo, ki tira delavstvo v vse mogoče smeri, samo ne v pozitivno delo na izboljšanje njegovega položaja.

Tako moremo zopet osvetliti nov dogodek, ki kaže, kako malo se danes od strani delodajalcev spoštuje delavska zakonodaja. V znanem ljubljanskem pasarskem podjetju so delavci že dalje časa delali po 6 ur na dan. To vsled pomanjkanja naročil. V ponedeljek, dne 24. aprila, pa jim je sporočil uradnik po naročilu gospe lastnice, da se podaljša delovni čas od 6 na 7 ur dnevno in obenem zniža urna plača za en dinar. Pri tej napovedi se je izrečno naglasilo, da se jim že 24. aprila računa 7 urnik, in zato ena ura podari, v torek pa se uveljavi napovedani delovni čas in znižuje plača za 1 dinar na uro. Delavci so izjavili, da tako občutnega znižanja posebno pri manjših plačah ne morejo vzeti na znanje. (Taka napoved znižanja plač je protizakonita. Tudi znižanje plač je treba prav tako odpovedati kakor službeno razmerje na 14 dni. Op. ured.) Drugi dan je interveniral eden od uslužbencev v imenu vseh in izjavil, da je delavstvo pripravljeno na znižanje plač, toda te naj bi se znižale samo onim v višjih kategorijah. Ob tej priliki pa je lastnica izjavila: »Nimam se z nikomer kaj pogajati, komur ni prav, lahko gre«.

Razumljivo je, da je delavstvo smatralo to za izprtje in je vsled tega prosilo Delavsko zbornico za posredovanje. Zastopnik Delavske zbornice je posredoval, toda brez uspeha. Nato je pismeno posredovala strokovna organizacija in opozorila podjetje, da se odpoveduje znižanje plač, kakor službeno razmerje na podlagi § 234. novega obrtnega zakona obojestransko na 14 dni. Na to vlogo je podjetje pismeno odgovorilo, da so delavci samovoljno zapustili delo in se niti na predlog zastopnika DZ niso vrnili na delo. Zastopnik Delavske zbornice pa nam je izjavil, da je v resnici v navedenem smislu posredoval, toda podjetje je njegov predlog za ponovno zaposlitev delavstva kategorično odklanjalo. Že tu se tedaj izjave ne ujemajo in kažejo, da se stvar ni vzela za resno. Poleg tega se nam je v dopisu izjavilo, da delavci lahko dvignejo svoje delavske knjižice in je s tem ta zadeva za podjetje likvidirana. Tako naj bi delavci, brez vsakega odpovednega roka šli na ulico kljub temu, da so se stvarno in upravičeno borili za svoje interese.

Pribijamo: podjetje je s svojo izjavo »komur ni prav, lahko gre« delavce izprlo in ne nasprotno, kakor ono trdi, da delavci izvajajo sabotažo. Delavci so bili pripravljeno za pogajanje in tudi nadaljevati delo. Na navedeno izjavo pa so šli na Delavsko zbornico, kar je popolnoma v redu in prosili za intervencijo. Intervencija zastopnika DZ se hoče v tem primeru izbrabljati proti delavstvu. Res pa je, da se o tem s strani podjetja ni hotelo niti razpravljati.

Zahtevamo, da se spoštuje in izvaja zakon. Nič več. Da se bo to v resnici tudi izvajalo, vsi v strokovne organizacije!

Čitaj „BESEDO“!

Socialna in gospodarska politika

Francija nima obveznega zavarovanja zoper brezposelnost. Posamezne dežele, občine in strokovne organizacije lahko snujejo tako zvane »Blagajne za podpiranje brezposelnih«. Število teh blagajn je od 80 v januarju 1931 porastlo na 1160 do februarja 1933. Podpore tem blagajnam znašajo od strani države 60 odst. od izplačanih podpor. Pravico do te podpore ima delavec največ 180 dni na leto.

Indeks prehrane v Nemčiji se je v l. 1932 zopet znižal. Skupni indeks je padel od 124.5 na 118.4 (baza 1913 = 100). Indeks v veleprodaji pa je padel še bolj občutno in sicer je padel od januarja 100 do decembra na 92.4. Indeks v veleprodaji je tedaj nižji kakor pred vojno l. 1913-14.

To in ono

Trbovlje. Če komu manjka, si išče. Neka tukajšna skupina ljudi hoče zasnovati konsum iz denarja, ki je baje namenjen starim onemoglim ljudem. Kako se bo stvar razvijala, bomo že pozneje poročali.

Trbovlje. Med pogovorom je nekdo rekel: »Jaz sem čist marksist in mislim takole: Jaz in povrh še moja žena hodiva v službo, kaj brezposelnost meni mar, samo da živim jaz.« Mi pa smo mnenja, da prav nič ne pomaga kričati nad brezposelnostjo, če jo delaš sam. Smo pa še te misli, da je treba odpraviti dvojne zaslužkarje, posebno v podjetjih, kjer reducirajo siromake. Potem smo pa mi gotovo večji socialisti, seveda ne marksisti.

Trbovlje. Skoz sem zletel. Kje pa? Pri nadpregledu za pokojnino, je dejal rudar, kateri ima 25 službenih let in je v 53. letu, povrh pa reduciran s petčlansko družino. Čakati moram po novem pravilniku brat. skladnice še 7 let, da jih bo šestdeset. Pa zakaj? Denarja ni v pokoj. Blagajni. Vraga, potem pa tudi jaz ne dobim. O, seveda ne. Beračit pojdeva. In kam? K TPD, saj sva njej delala in se pri njej postarala. Prav imaš, če bova le kaj dobila?

Celje. Danes se bodo pa še Celjani oglasili, da ne bo kdo rekel, da spimo. To sicer marsikak hudo ne misli, posebno če je profesorskega ali rav-

nateljskega stanu. Pa mi smo samo tako skromni. da se ne oglasimo, kajti dobrih del nimamo, s slabimi se pa ne maramo hvaliti.

Občni zbor skupine začetkom aprila je dal skoro popolnoma nov odbor. Vstopili so mlajši, razen nekaterih prejšnjih; za predsednika smo izvolili tov. Hočevarja Metoda. Življenje v organizaciji se je precej poživilo, sestanki se vrše vsako drugo sredo, posebej pa še vsako zadnjo nedeljo v mesecu. Ze dalje časa se vrši dramatični tečaj, ki se dobro obnese. Z dramo »Dva bregova«, ki so jo igrali marca, se je družina dobro afirmirala tudi v tej pa-nogi delavske kulture. Tamburaši so pa zadnje ča-

se nekam muhasti. Ko bo minil maj, bo že bolje. So pač mladi in polni življenja in kdo jim more zameriti, ako ne gre vse po zborci.

Zadnje čase rojijo okrog Celja neki nočni ptič. Ljudje so jih naveličani, pa bodo že šli proč. Vsa so se celo že obadi pojavili, vzlic zgodnjemu letnemu času. Torej vsake sorte nadlego imamo. Je pač veliki teden proletarijata, pa bomo vzlic Hitlerju in Dolfusu dočkali Velikonoč. Solnce vzhaja in zahaja za božjo gnado že milijone let, pa bodo tudi ti kratkodobni kometi in še drugi zginili kot meteorji, delovno ljudstvo pa bo ostalo in pisalo njim primerno zgodovino.

Mestna hranilnica ljubljanska

v Ljubljani, Prešernova ulica št. 3, s podružnico na Miklošičevi cesti št. 13 je največja regulativna hranilnica v Jugoslaviji.

Ima vlog nad 430,000.000 — Din, rezervnih zakladov pa nad 10 milijonov dinarjev.

Za pupilne naložbe pa sodni depozitni oddelek, za varčevanje mladine izdaja domače hranilnike, za pošiljanje po pošti pa svoje položnice. Za vse vloge jamči mestna občina z vsem svojim premoženjem in davčno močjo.

Hranilnica kupuje in prodaja tudi devize in valute najkulantneje. Ta posel opravlja v svoji podružnici na Miklošičevi cesti. Telefon centrale št. 2016 in 2616, podružnice št. 2367, poštni čekovni račun centrale št. 10533, podružnice št. 16138.

Uradne ure za stranke so od 8. do 12. ure.

Upton Sinclair: DOLARJI

roman

Misel je udarila v možgane, kakor blisk, ki je drobil po gorah borova debla. Hotel je Lulu Belle poročiti, mislil je na poroko kakor na oddaljen in težaven cilj, ki ga bo mogoče doseči šele, ko bo premagal dosti zmajev, enorogov in velikanov. »Moral bom zaslužiti najmanj milijon,« to je bila njegova misel in ne bi mogel natančno povedati, kako naj bi se mu to posrečilo v treh ali štirih letih. Tu se mu je pa pokazala lahka in kratka pot, ki bi ga morala s sto-odstotno zanesljivostjo privedi do cilja! Lulu Belle je hotela imeti otroka in sicer takoj; kako, če bi ji otroka oskrbel on, Jed Rusher? — ali bi potem imel še kaj težav s poroko? Ali ne bi nasprotno družina kar pritiskala za njim in ga silila v zakon? Tako je bilo vsaj v tistem svetu, ki ga je poznal Jed Rusher. In bil je tako preprost, da je verjel, da pri bogatih ne bo nič drugače.

Od prvega hipa, ko ga je preblisnil prvi žarek v duši, je vedel, da je to divja misel. Tresk ga je prestrašil, odmev čuvstev mu je izzival srce, da je bilo z vso silo. Bila pa je misel, ki ji ni mogel uiti, ki mu ni dala miru: velika skušnjava življenja, spovračanje tiste stare legende, o kateri je bral: »Hudič pa ga je peljal na visoko goro in mu pokazal vsa kraljestva sveta in njihovo krasoto.«

Da, če bi poročil edino dete Wallaceja C. Macyja, bi imel imetje, vedno kraljestvo in možnost, da si podjarmi nova kraljestva, — brez dvoma! Naj bi Macyji in Warrenerji v začetku besneli in ga psovali kakor ničvredneža in zapeljivca; a bi že nehali, zakaj potem bi bil član njihovega sorodstva, v očeh sveta bi bil vsem drugim enakovreden. Njegova sramota bi bila sramota njih vseh! Javnost bi govorila, da so si tega mladega, nadarjenega vseučiliščnika, ki je dobil Crumbackovo nagrado in je bil zanesljivo samostojen, zaradi njegovega značaja izbrali za zeta! Jed je že

videl pred sabo poročilo, ki ga je sestavila družabna tajnica miss Newcomb in ga izročila listom.

VII.

Vihar, ki je vil drevje vzdolž ceste in vihar poželenja, ki je divjal po Jedovi duši! Včasih si je predstavljal življenje kakor naporno plezanje, pri katerem bi se njegova moč lahko izčrpala, preden bi prišel na vrh. Tu pa je imel dvoje peroti, s katerimi bi lahko vzletel! Zdelo se mu je skoraj preveč preprosto, da bi bilo mogoče; če se da vrhunec uspeha doseči na ta način, zakaj se to ne zgodi pogosteje? Morda se pa — kako naj bi Jed to vedel. Morda je mnogo velikih družin, ki posinovijo nezaželenega zeta in uspešno zabrišejo in preprečijo škandal! Jed se je začel spominjati takih zgodb iz listov, na bogate dedinje, ki so jo popihale s hlapeci in učitelji jahanja, s šoferji in godeci, z igralci in s pesniki in tako dalje, — da, kaj takega se je že zgodilo in bi se torej lahko spet!

Njegove misli so nihale od skrajnosti do skrajnosti. Tako ljubek otrok kakor Lulu Belle bi vendar nikakor ne mogel storiti tako odvratnega koraka, kakor si ga je zamišljal on. Izpraševala je v svoji nedolžnosti in nevednosti; ko bi pa bilo treba na vprašanja odgovoriti zares, — bi pa že prišlo iztreznjenje! Potem bi se prav zatrdno uveljavila »naravna sramežljivost«.

Toda — Jed je začel nihati na drugo stran, — kako naj bi to vedel? Kako naj bi se o tem prepričal drugače kakor s poskusom? Če bi ji na njeno vprašanje odgovoril tako preprosto in odkritosrčno, kakor je vprašala, bi ji ga to vsaj približalo in mu za v bodoče olajšalo snubljenje in osvoboditev. In če bi se pokazalo, da je res »slaba« in pripravljena, da bi »šla do skrajnosti«, kakor so to imenovali mladi ljudje na univerzi — na, zakaj pa ne s prijaznim, mladim mrom. Rusherjem, kateremu se je tako približala? Če bi ji dejal, da je za to treba moškega, bi pokazal odgovor kar na roki: Hočete biti vi ta mož?

Nabiraj novih članov za Jugoslovansko strokovno zvezo
Zavedaj se: kolikor moči, toliko pravice!